

Din egen bogsamling!

Illustrerede KLASSIKERE

De bedste fortællinger af
verdens største forfattere

Vælg blandt disse interessante og spændende hefter:

1. ALICE I EVENTYRLAND	48. JORDEN RUNDT I 80 DAGE	96. VILDE DYR JEG HAR KENDT	144. DRONNINGENS HALSBAND
2. REJSEN TIL MÅNEN	49. ULF LARSEN	97. GULLIVERS REJSE	145. SOROVERE VED RORET
3. PELSJÆGEREN KIT CARSON	50. DEN FRANSK-TYSKE KRIG	98. DEN USYNLIGE MAND	146. MELLEM TIGRE OG FORRÆDERE
4. HÅMLET	51. KIDNAPPET	99. HR. KADET ESAY	147. BARON MONCHHAUSENS
EVENTYR
5. NYBYGGEREN DANIEL BOONE	52. NÅR NATUREN KALDER	100. SILAS MARNER	148. ALICE BAG SPEJLET
6. KLODERNES KAMP	53. DEN SORTE TULIPAN	101. TYVE ÅR EFTER	149. RÆDSELSNETTER
7. FANG DEM LEVENDE	54. DEN SORTE FREGAT	102. PONTIAC	150. GULDØLLEN
8. WILHELM TELL	55. DET STORE OPGOR	103. MODETS RØDE KOKARDE	151. MED GORILLA JÆGERNE
9. MYTTERIET PÅ BOUNTY	56. MANDEN MED JERNMASKEN	104. NORDENS LØVE	152. CANTERVILLE SPØGELSET
10. LIVINGSTONE	57. I KAMP MOD HAVET	105. ZARENS KURER	153. NYBYGGERNE PÅ PRÆRIEN
11. JEANNE D'ARC	58. SPIONEN	106. LODSEN	154. FANGEN PÅ ZENDA
12. DAVY CROCKET	59. KLAN-KRIGEN I SKOTLAND	107. RØVERNE I 'DOONE GLEN'	155. SPAER DAME
13. ILIADEN	60. DE 45 LIVGARDISTER	108. MONTEZUMAS SKATTE	156. FAUST
14. DEN RØDE PIRAT	61. MYTTERIET	109. MED KURS MOD VEST	157. ROLF KRAKE OG HANS
KÆMPER
15. BUFFALO BILL	62. FORFULGT	110. MANESTENEN	158. DE SKOTSKE DRENGE
16. TALISMANEN	63. DEN FARLIGSTE FÆSTNING	111. DEN FULDKOMNE FORBRYDELSE	159. ULYKKE-SKIBET VASA
17. MOBY DICK	64. EN SKÆRSOMMERNATSDRØM	112. DEN ULIGE KAMP	160. HERRE OG TJENER
18. FYRSTEN OG TIGGEREN	65. FLASKEDJÆVELEN	113. DE KORSKANSKE BRØDRE	161. KONGENS RING
19. HUCKLEBERRY FINN	66. CYRANO DE BERGERAC	114. STORE FORVENTNINGER	162. ÆNEIDEN
20. EN VERDENSOMSEJLING
UNDER HAVET	67. TUAN JIM	115. TO ÅR FORAN MASTEN	163. ILANDSFISKERE
21. DEN HEMMELIGHEDSFULDE Ø	68. DE FØRSTE PÅ MÅNEN	116. SAMMENSVÆRGELEN	164. JASON EROBRER DET
GYLDNE SKIND
22. MACBETH	69. I PANSER OG PLADE	117. DON QUIJOTE	165. TIL SØS MED KAPTAIN COOK
23. SKATTEGEN	70. DAVID BALFOUR	118. DEN SORTE PIL	166. DEN SIDSTE INCA-HØVDING
24. RIDDERNE OM DET RUNDE BORD	71. BJERGENES KONGE	119. KLOKKEREN FRA NOTRE DAME	167. EN FRYGTELIG HÆVN
25. ODYSSEEN	72. DAVID COPPERFIELD	120. POLYPFEN	168. MODIGE MÆND
26. KONG SALOMONS MINER	73. JUNKEREN AF BALLENTRAE	121. DE ELENDEIGE	169. FORLIST
27. BILL HICKOK	74. I KVÆLERSLANGENS GREB	122. SMUKKE SORTE	170. DE TITUSINDE MARCH
28. GALLERKRIGEN	75. STIFINDER	123. JULIUS CÆSAR	171. DET SPANSKE SLAVESKIB
29. TAND OG KLO	76. MARCO POLOS REJSE	124. GUDERNES FODE	172. HEDT BLOD
30. TO BYER	77. MED ILD OG SVÆRD	125. MANDEN DER LER	173. ULYKKEFUGLEN
31. ROBINSON KRUSOE	78. HUSET MED DE SYV GAVLE	126. BENJAMIN FRANKLIN	174. STRIDEN OM OTRANTO
32. PRÆRIE-VØGNER	79. FAMILIEN ROBINSON	127. KVINDEN I HVIDT	175. EN PIRATS SKÆBNE
33. ONKEL TOMS HYTTE	80. MANDFOLKELEJREN	128. TOM BROWNS SKOLEDAGE	176. KARL 12'S VÅBENDRAGER
34. ROMEO OG JULIE	81. EN COWBOY BLANDT RIDDERE	129. ROBUR EROBREREN	177. KAMPEN OM MØLLEN
35. WATERLOO	82. HJORTEDRÆBER	130. SØENS SØNNER	178. SLAGET OM QUÉBEC
36. VEJEN TIL OREGON	83. BEN HUR	131. KLEOPATRA	179. DENVER-EKSPRESSENS AFSPORET
37. ROB ROY	84. LÆDERSTRØMPE	132. POMPEJIS SIDSTE DAGE	180. KONGENS FLUGT
38. IVANHOE	85. PIRATKAPTJANEN	133. JANE EYRE	181. TARTARUELLEN
39. PRÆRIEN	86. BØRGERKRIG	134. OLIVER TWIST	182. FARLIG SEJLADS
40. GREVEN AF MONTE CHRISTO	87. FANGET AF EN KOMET	135. TUSIND OG EEN NAT	183. SLAGET VED HASTINGS
41. ROBIN HOOD	88. DØMT UDEN DOMMER	136. VERDENS BEHERSKER	184. ZU VENDI - DET GYLDNE RIGE
42. ULVEHUNDEN	89. DEN SIDSTE MOHIKANER	137. TYPEE	185. CUSTER'S SIDSTE SLAG
43. ORKANEN	90. DR. JEKYLL OG MR. HYDE	138. KOSAKHØVDINGEN	186. JUGURTHA FORRÅDT
44. REJSEN TIL JORDENS INDRE	91. DE TRE MUSKETERER	139. MANDEN UDEN FÆDRELAND	187. AZTERKERNE SEJLER
45. UNDER TO FLAG	92. RIP VAN WINKLE	140. TOM SAWYER	188. SANTIAGOS FORLIS
46. TIDSMASKINEN	93. MANDEN FRA VIRGINIA	141. KUNSTNER OG VOVEHALS	
47. FORÆLDRELØS SKIBBRUDEN	94. MANDEN FRA VIRGINIA	142. MYTTERISTERNES Ø	
	95. MED SVÆRDET I HÅND	143. DEN MYSTISKE JÆGER	

– fås hos alle bladhandlere.

Forhandleren har som regel et stort udvalg af ILLUSTREREDE KLASSIKERE. Men hvis han ikke har det nummer, du søger, så indsend din bestilling til: Forlaget Illustrerede Klassikere A/S, Kronprinsessegade 20, København K, postgirokonto 62993. Skriv venligst tydeligt navn og adresse. Bestillingen anføres bag på »Kupon til modtageren».

Illustrerede
KLASSIKERE

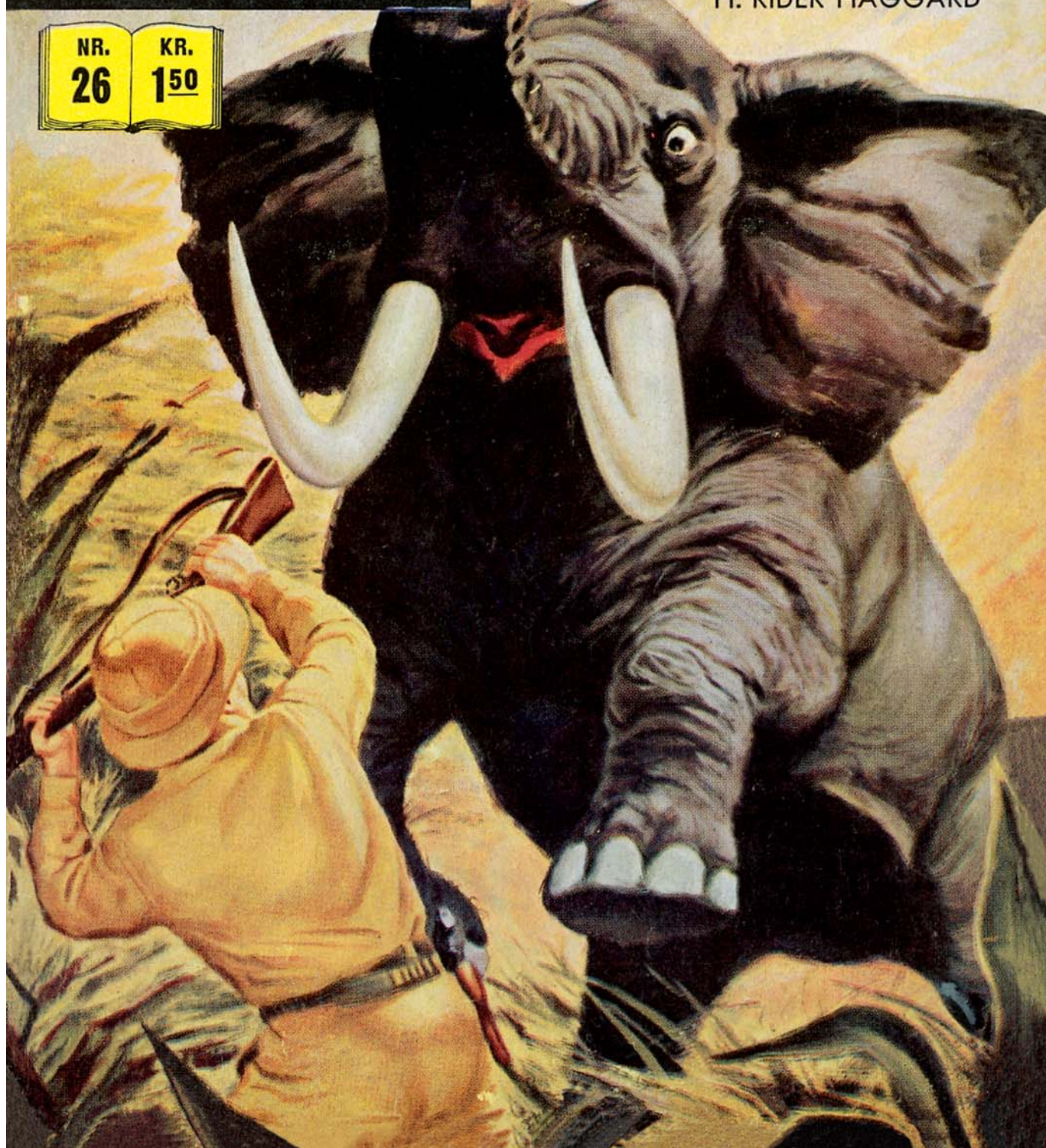
*De bedste fortællinger af
verdens største forfattere*

NR.
26

KR.
150

**KONG
SALOMONS
MINER**

H. RIDER HAGGARD

Den ambivalente imperialist

af Haakon W. Isachsen
bearbejdet til dansk af
Anders Hjorth-Jørgensen

Sir Henry Rider Haggard

Få engelske forfattere - måske lige bortset fra vennen Rudyard Kipling - er så knyttet til Victoria-tidens verdensbillede som H. Rider Haggard. I store dele af hans forfatterskab bobler en tidstypisk ambivalens i forhold til imperiet og dets fremtid.

I det senvictorianske miljø følte man på den ene side, at det britiske verdensherredømme var rigtigt og retfærdigt - den britiske "race" og kultur var alle andre overlegen. På den anden side sneg der sig en usikkerhed ind i forhold til fremtiden. Havde Storbritannien nået toppunktet? Ville imperiet og den britiske kultur degenerere for til sidst at give op overfor "de andre"?

I den forbindelse rejste der sig kritiske røster overfor styret i kolonierne - men ikke at de blev styret! Bidrog kolonisatorernes fremfærd til at styrke eller undergrave det britiske imperium og dermed den kristne, vestlige civilisation?

LIV OG GERNING

Henry Rider Haggard blev født den 22. juni 1856 i Norfolk i England som det ottende barn af ialt ti. Faderen William Meybohm Rider Haggard var advokat, moderen Ella Davenport var digter.

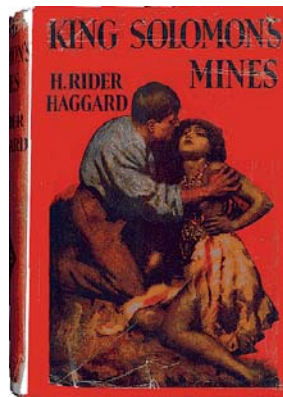
Faderen var dybt skuffet over sønnens indsats og resultater i skolen, og da Henry også blev afvist, da han søgte ind i hæren, havde faderen fået nok. Derfor tilbød han i 1875 sønnen som sekretær for Sir Henry Bulwer, viceguvernør i Natal i Sydøst-Afrika. Haggard tog del i den britiske annekseration af Boer-republikken, og i 1878

blev han ansat ved højesteretten i Transvaal i Sydafrika.

I 1880 giftede han sig med engelske Mariana Louisa Margitson, og de fik efterhånden en søn og tre døtre. De blev boende på Haggards strudsefarm i Afrika indtil 1881, hvor de britiske tropper led af afgørende nederlag, og Storbritannien afstod Transvaal til Holland. Det medførte, at

Haggard og hans hustru vendte hjem til England. Men opholdet i Afrika kom til at præge ham resten af livet - ikke mindst som forfatter.

Udgave fra 1940'erne af King Solomon's Mines med en usædvanlig forside, der viser den døende Foulata i kaptajn Goods arme.

Tilbage i England begyndte Haggard at studere jura, og i 1884 fik han advokatbevilling. Allerede to år forinden var han imidlertid debuteret som forfatter, så hans praksis som advokat blev af kort varighed. I stedet koncentrerede han sig om at skrive.

Selvom han er mest kendt for sine skønlitterære bøger, skrev Haggard også bøger om bl.a. landbrug, forholdene i de afrikanske kolonier og om Frelsens Hærs sociale arbejde.

I 1895 forsøgte han uden held at blive indvalgt i Parlamentet. 1912-17 foretog han mange rejser som medlem af The Dominions Royal Commission, i 1912 blev han adlet og i 1919 blev han udnævnt til Knight Commander of the Order of the British Empire.

H. Rider Haggard døde 68 år gammel på et plejehjem i London den 14. maj 1925.

LITTERÆR KARRIERE

Haggards første bog, *Cetewayo and His White Numbers*, fra 1882 var en gennemgang af nyere afrikansk historie. Den forholdt sig kritisk til, hvordan briterne styrede Sydafrika, og den blev ikke specielt godt modtaget.

Et par år senere forsøgte han sig som skønlitterær forfatter med romanen *Dawn*. Senere samme år fulgte *The Witch's Head*, som på mange måder var hans litterære gennembrud med hensyn til skrivestil. Han havde "fundet sin stemme".

Det var dog først med den næste roman, *King Solomon's Mines*, i 1885, at det læsende publikum rettede opmærksomheden mod ham. Bogen blev en succes hos både kritikere og publikum. Dermed var der ikke længere tvivl om, hvad Haggard skulle bruge sin fremtid på.

Myten siger, at *Kong Salomons*

miner havde sit udspring i en diskussion mellem Haggard og hans brødre om Robert Louis Stevensons *Treasure Island* (Skatteøen), som udkom i 1883. Haggard sluttede diskussionen med at vædde 5 shilling på, at han kunne skrive en mindst ligeså god bog. Og det gjorde han - ifølge myten i løbet af seks uger.

Da bogen var færdig solgte han alle rettigheder til den for 100 £. Han fortrød dog og indgik i stedet en aftale, som sikrede ham 10% i royalty af bogsalget. Det kunne han kun være tilfreds med, når man tænker på, at bogen snart solgte omkring 30.000 eksemplarer om året.

I 1887 udkom så Haggards næst mest kendte bog, *She*. Med den skabte han en kvindeskikkelse, den mystiske Ayesha, som er gået ind i psykiatrihistorien. Sigmund Freud omtaler hende i sin bog *Drømmetydning* fra 1899, og C. G. Jung karakteriserer hende som en kvindelig arketype. Den danske Haggard-ekspert Bjørn Larsen siger, at med *She* havde "Haggard opbrugt sine ideer og temaer, men det gør ikke så meget". For han fortsatte med stor succes at variere disse temaer og ideer i omkring 60 romaner mere. Indtil sin død udgav han mindst en bog om året og enkelte år både tre og fire. Efter hans død udkom fem efterladte romaner, og i 1926 udkom selvbiografien *The Days of My Life: An Autobiography of Sir H. Rider Haggard*. Datteren L. R. Haggard skrev i 1951 en mindebog om faderen: *The Cloak That I Left*, og i 1980 udkom en redigeret udgave af hans dagbøger: *The Private Life of Sir H. Rider Haggard*.

Sigmund Freud havde *She* liggende på sit natbord! Historien melder intet om, hvorvidt han inden sin død i 1939 nåede at se Hollywood-filmen fra 1935.

SEXISME

Grundtemaet i de fleste af Haggards bøger er civiliserede briters udforskning af ukendte lande og kontinenter - nogen gange Afrika, andre gange fiktive, "tabte verdener".

I nogle tilfælde regeres et sådant ukendt land af en mystisk, underkøn kvinde - altid hvid, selvom vi befinder os i Afrika. Mellem denne kvinde og helten eller dennes følgesvend, opstår der et romantisk forhold, men de forenes aldrig.

Sexualiteten træder aldrig tydeligt frem i Haggards bøger, men de blev også til i Victoria-tiden. Dog ligger den underdrejet og mange gange slet skjult. Som når Haggard i Kong Salomons miner leverer denne beskrivelse: " ... on the north side of the nipple of the southernmost of the two mountains I have named Sheba's breasts".

Landskabet i bogen bliver flere gange sammenlignet med dronningen af Sabas krop, som de engelske eventyrere udforsker og kæmper sig frem på for til sidst at trænge ind i grotten, hvor skatten er skjult.

Men her er de i fare for at blive in-

Negerhøvdingen Umslopogas (Umbopa) får sin egen historie fortalt i Nada the Lilly, 1892. Han ender sine dage efter det store slag i Allan Quatermain, 1897.

despærret og må finde en flugtvej. Selvfølgelig undslipper de og kan vende trygt tilbage til civilisationen, til England, til mandssamfundet. De beholder deres uafhængighed og er hverken blevet forført af Afrika eller kvinden.

Haggards tvetydige holdning til kvinder har vel til en vis grad overlevet i vestlig populærkultur helt frem til vore dage. En beundring af kvinden som sådan og en fascination af stærke, selvstændige kvinder, men også en grundlæggende frygt for samme. En nagende frygt for hvilke hekse og troldkvinde, der skjuler sig bag den tiltrækkende facade.

RACISME

Set med dagens øjne er det nemt at få øje på den latente racisme i Haggards bøger. Men dengang fremkaldte det ingen nævneværdig reaktion, for Haggard lagde sig op ad den almindelige holdning i den vestlige kultur.

I *Kong Salomons miner* giver både fortælleren og hovedpersonerne gentagne gange udtryk for de indfødte afrikaneres umodenhed og naivitet. De tåler ikke alkohol, men drikker gerne - og meget! De opfatter tekniske indretninger som skydevåben som magiske. De lader sig let skræmme og flygter fra alt, de ikke forstår.

På den anden side er briterne kloge og rationelle, de vurderer situationerne nøgternt og handler fornuftigt.

De hvide allierer sig ofte med en eller flere "ædle indfødte", som adskiller sig fra sine racefæller ved deres ædelmodighed og fornuft - og alliance med de hvide. Ofte beskrives disse indfødte med beundring ud fra deres fysik: "a magnificent-looking man: I never saw a finer native."

I fortsættelsen til *Kong Salomons miner*, romanen *Allan Quatermain* (Det hvide folk), opdager den aldrende helt en ukendt civilisation i hjertet af Afrika. Den stamme er magtfuld og avanceret i sin udvikling. De er selvfølgelig hvide!

SKEPTIKEREN

I retfærdighedens navn må det siges, at Haggard efter sine år i Afrika også havde respekt for sider af den afrikanske kultur, og han indså, at den vestlige ekspansion ikke var udelukkende positiv. I slutningen af *Kong Salomons miner* giver Kukuanalands kong Umbopa klart udtryk for sin skepsis overfor den hvide kulturs negative sider:

"I will see no traders with their guns and rum. My people shall fight with the spear and drink water like their forefathers before them. I will have no praying-men to put fear of death into my men's hearts, to stir them up ... and make path for the white men who follow to run on."

På den ene side fremgår det klart af Haggards tekster, at de indfødte er uvidende og overtroiske og har brug for den britiske civilisation for at komme videre. Men samtidig ligger der en advarsel til europæerne om ikke med deres fremfærd at ødelægge kulturelle værdier, de hverken ser eller forstår. Den afrikanske kultur rummer også værdier, som bør bevares.

Denne skepsis overfor imperiets kolonipolitik kommer klart til udtryk i Haggards dagbøger

fra hans tilbagevenden til Afrika i 1914, udgivet som *Diary of an African Journey: The Return of Rider Haggard* i 2000. Han havde ikke besøgt kontinentet i over 30 år, og han var ikke begejstret for det, han så:

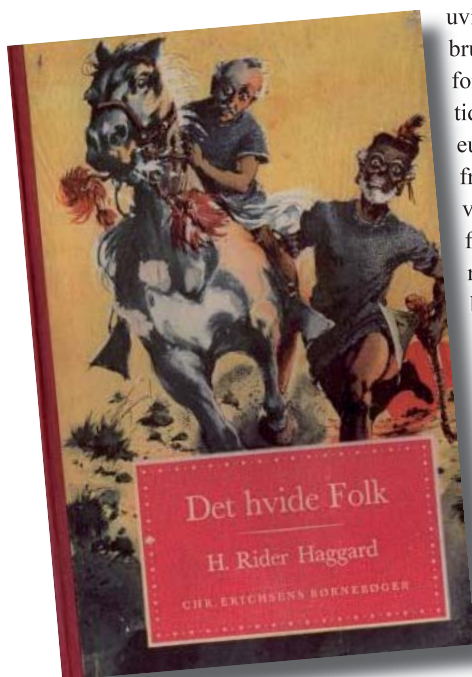
"Den hvide mand har en stor regning at betale til de indfødte, og betalingen vil blive indkasseret i en eller anden valuta. De, der insisterer på at så vind, må være parate til at høste storm. Muligvis vil Sydafrika ende med at blive mere eller mindre sort, for ingen hvid race har nogen sinde haft held til at etablere sig permanent i Afrika."

Og han noterer i dagbogen om behandlingen af zulu'erne: "Retfærdigheden i mange af vore handlinger overfor dem, kan der sættes store spørgsmålstegn ved. Når mulighed byder sig og under alle mulige påskud, tager vi deres land og spiser dem af med de dårligste og mest usunde områder. Den aktuelle situation forekommer fuld af farer, som enten ikke erkendes eller ignoreres af de politikere, der varetager den praktiske styring."

Så i forhold til de sorte afrikanere forekommer Henry Rider Haggard som en mere forstående og nuanceret person, end den hans romaner giver indtryk af.

Haakon W. Isachsen er norsk forlagsredaktør, uddannet lærer og har studeret børnelitteratur ved Barnevernsakademiet i Oslo. Han har skrevet om tegneserier i flere bøger og anmeldt børnebøger.

Det hvide folk udgivet af Chr. Erichsens Forlag i 1955 er en af de danske udgaver af Allan Quatermain. Bogen er nummer 2 af Haggards 14 romaner og 5 noveller om storvildtjægeren, men da helten dør, er det også den sidste i kronologien. I bogen beskrives han således: "en tynd, visnen person på 63 år med et gult ansigt, magre hænder, store brune øjne, tyndt gråt, kort afskåret hår, der nærmest kan sammenlignes med en halvt opslidt skobørste ...". En beskrivelse forsidetegneren Tage Andersen - bedst kendt for tegneserien Willy på eventyr - har taget til sig.

I USA udkom King Solomon's Mines i otte oplag. Både tegneserien og forsiden forblev uforandret i alle oplag, dvs. henholdsvis tegnet og malet af Henry C. Kiefer.

Henry C. Kiefer

- se biografi bog 2 side 121.

Udgivet første gang i USA som Classic Comics #97 i juli 1952.

Udgivet på dansk som Illustrerede Klassikere nr. 26 i fire oplag - det første i 1956.

Desuden udgivet som Stjerneklassiker nr. 3.

Manus:
Kenneth W. Fitch

Tegninger:
Henry C. Kiefer

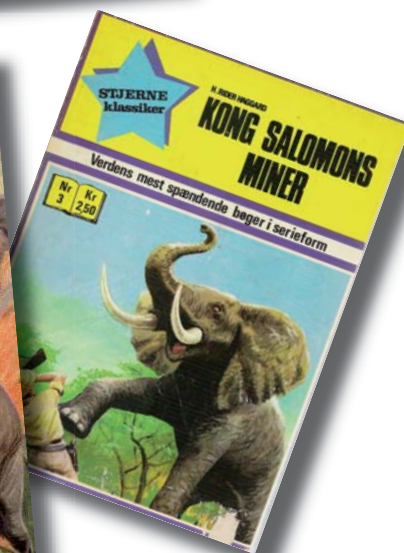
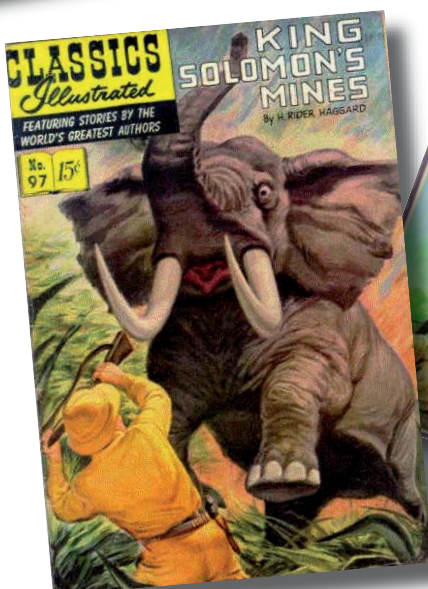
Kiefer tegnede indhold og forsider til en lang række Classics Illustrated, hvilket også fremgår af biografien side 121 i bog 2. Flere af de tegnede forsider er senere erstattet af malede forsider, som Kiefer ikke står som ophavsmænd til. Blandt disse er Twenty Thousand Leagues Under the Sea (CI-47) (se bog 5 side 175), og Joan of Arc (CI-78) (se bog 3 side 121). Men han stod også for malede forsider til syv Classics Illustrated: Pudd'nhead Wilson (CI-93), King Solomon's Mines (CI-97), Mutiny on the Bounty (CI-100), William Tell (CI-101), Men Against the Sea (CI-103), Bring 'em Back Alive (CI-104) og The Talisman (CI-111).

Kenneth William Fitch
- se biografi bog 2 side 11.

Henry C. Kiefer tegnede 18 forsider, som var erstattet af malede forsider udført af andre kunstnere, da de udkom på dansk. Men han malede også syv forsider, hvoraf de fem af dem blev brugt på de danske udgaver. De danske udgaver af CI-93 og CI-103 havde malede forsider af andre kunstnere.

Den malede forside til Stjerneklassiker nr.3 var ikke udført af Kiefer, men inspireret af hans forside til CI-97.

Haggard i dansk boghandel, biograf og tv!

af Anders Hjorth-Jørgensen

til at spille Haggards helt i romantisk samspil med Deborah Kerr.

Ligesom 1950-versionen tager J. Lee Thompsons noget pjattede, Indiana Jones-inspirerede filmatisering fra 1985 sig også friheder i forhold til romanen ved at placere en romantisk heltinde ved Quatermains side.

I dette tilfælde er det Sharon Stone, der sekunder Richard Chamberlain - et samspil de iøvrigt gentog i 1987 i *Allan Quatermain and the Lost City of Gold*.

Endelig har Patrick Swayze prøvet kræfter med Quatermain i en TV-filmatisering fra 2004 - overfor endnu en smuk kvinde, Alison

Doody, der ligesom Kerr og Stone har brug for hjælp til at finde enten en ægtemand eller en far!

I 1937 havde Robert Stevensons filmatisering premiere - med Cedric Hardwicke som en moden Quatermain og den amerikanske bas-baryton Poul Robeson som Umpopa.

I 1950 var det Stanley Grangers tur

Allerede to år efter udgivelsen af den engelske førsteudgave i 1885 forelå *Kong Salomons Miner* i en dansk udgave fra Sigvard Thomsens Forlag. Siden er fulgt utallige andre - de fleste bearbejdet til et ungdommeligt publikum. De tilgængelige kan søges og lånes via www.bibliotek.dk. Den komplette udgave på engelsk fra 1907 kan downloades fra www.gutenberg.org/dirs/etext00/8kslm10.txt.

Også danske biografte har haft titlen på plakaten.

